

# **EN KRITISK OG KONSTRUKTIV GJENNOMGANG AV PROGRAM FOR PEDAGOGISK BASISKOMPETANSE**

**Mars 2017**

**UiT Norges arktiske universitet**

I desember 2016 oppnevnte rektoratet ved UiT Norges arktiske universitet en arbeidsgruppe til å foreta en kritisk og konstruktiv gjennomgang av dagens tilbud innenfor pedagogisk basiskompetanse ved institusjonen. Vedlagt følger arbeidsgruppens rapport.

### **Tromsø mars 2017**

Gunnar Eriksen (Juridisk fakultet)

Kathrine Tveiterås (Norsk fiskerihøgskole)

Ove Gunnar Dragset (Institutt for lærerutdanning og pedagogikk)

Anita Iversen (Det Helsevitenskapelige fakultet)

Ragnhild Sandvoll (Result), sekretær for gruppen.

## Innholdsfortegnelse

### EN KRITISK OG KONSTRUKTIV GJENNOMGANG AV PROGRAM FOR PEDAGOGISK BASISKOMPETANSE

<b>Mandatet</b>	<b>4</b>
<b>Sammendrag</b>	<b>6</b>
<b>Bakgrunn: om Program for pedagogisk basiskompetanse</b>	<b>7</b>
<b>Hvorfor pedagogisk basiskompetanse?</b>	<b>10</b>
<b>Hva bør pedagogisk basiskompetanse inneholde?</b>	<b>11</b>
<b>Hvordan vurdere pedagogisk basiskompetanse?</b>	<b>13</b>
<b>Samarbeid mellom fakultetene og Resultat angående pedagogisk basiskompetanse</b>	<b>14</b>
<b>Basiskompetanse versus andre tilbud</b>	<b>14</b>
<b>Kapasitet</b>	<b>15</b>
<b>Fleksible ordninger</b>	<b>17</b>
<b>Konklusjon og anbefalinger</b>	<b>18</b>

# EN KRITISK OG KONSTRUKTIV GJENNOMGANG AV PROGRAM FOR PEDAGOGISK BASISKOMPETANSE

## Mandatet

Rektoratet utnevnte i desember 2016 en arbeidsgruppe med følgende mandat: «Den nedsatte arbeidsgruppen skal foreta en kritisk og konstruktiv gjennomgang av dagens tilbud innenfor pedagogisk basiskompetanse. Denne gruppen skal arbeide med hvordan UB ved Result skal samarbeide med fakultetene om universitetspedagogisk kompetanse fremover». Videre viser rektoratet til rapporten «Innsats for kvalitet» som belyser ulike sider ved pedagogisk basiskompetanse, der det pekes på tre hovedutfordringer som må finne sin løsning:

- Volumutfordringen. Dette handler om sammenheng mellom dagens tilbud og den totale fremtidige etterspørselen av pedagogisk basiskompetanse. Et moment som må vurderes er hvordan man ved UiT skal kunne møte det samlede behovet for pedagogisk basiskompetanse, inkludert faglig ansatte utover de som er ansatt på kvalifiseringsvilkår (og som i dag prioriteres til programmet). Det antas blant annet at muligheter for karriereveier knyttet til utdanning/undervisning vil øke etterspørselen etter kvalifiseringsmuligheter også på basisnivået.
- Breddeutfordringen. Med dette forstås eventuelle behov for å utvide dagens tilbud. Det går både på omfang, innhold og hvordan UiT som arbeidsgiver tilrettelegger for at ansatte får mulighet til å følge de kvalifiseringstiltakene som gis.
- Kvalitetsutfordringen. Dette handler om sammenhenger mellom tiltak og faktisk forbedring av undervisning. Det handler også om hvordan tiltakene, og da i særlig grad program for pedagogisk basiskompetanse bidrar til å forbedre undervisningen som gis ved UiT.

I mandatet står det videre: «Utfordringene som over skisseres må tas opp og eventuelle revideringer av dagens ordning kan foreslås.

*Følgende spørsmål skal besvares:*

- *Hvordan bør fakultetene og Result samhandle/samarbeide fremover om pedagogisk basiskompetanse?*
- *Bør fakultetene tillegges større ansvar for pedagogisk basiskompetanse?*
- *Bør dagens tilbud innenfor pedagogisk basiskompetanse utvides eller reduseres i antall timer?*

- *Hvilke tema/problemstillinger bør det fremtidige tilbudet omfatte for å møte sentrale undervisningsutfordringer ved UiT? (Kvalitetsutfordringer/breddeutfordringer).*  
*Eksempler på temaer kan være:*
  - *Vektlegger dagens program skoling i basale pedagogiske/didaktiske teorier som er viktig for undervisning og læring? Er omfanget her for lite, passe eller for omfattende?*
  - *Hvordan vektlegger dagens program praktisk undervisningskompetanse (konkrete ferdigheter som kan brukes i undervisningen som forelesninger, veiledning, seminarvirksomhet, studentaktive læringsformer, bruk av ulike digitale teknologier mm.)?*
  - *Tar dagens tilbud opp flercampusutfordringene UiT nå står overfor innenfor flere fagområder?*
  - *I hvor stor grad er digitalisering av undervisning satt på dagorden i dagens tilbud, jamfør de krav om slik kompetanse som digitaliseringsstrategien legger opp til?*
- *Hva slags ordninger har UiT for innpasninger og avkortninger for deltakere med relevant delkompetanse? Er disse hensiktsmessige eller bør de justeres/presiseres?*
- *Hvordan utvikle en modell som sikrer at flere eller alle som ønsker det kan gjennomføre pedagogisk basiskompetanse? (volumutfordringen).*

*For øvrig står arbeidsgruppen fritt til å ta opp andre tema og problemstillinger arbeidsgruppen finner relevant».*

Arbeidsgruppen har bestått av: prodekan utdanning Gunnar Eriksen (Juridisk fakultet), instituttleder Kathrine Tveiterås (Norsk fiskerihøgskole), studieleder Ove Gunnar Dragset (Institutt for lærerutdanning og pedagogikk), førsteamanuensis og leder for HelPed Anita Iversen (Det Helsevitenskapelige fakultet) og førsteamanuensis og faggruppeleder for universitetspedagogikk Ragnhild Sandvoll (Result). Sandvoll har hatt sekretariatsfunksjonen for gruppen. Gruppen har hatt 4 møter: 12. januar, 25. januar, 17. februar og 21. februar.

Denne rapporten presenterer hovedelementene som arbeidsgruppen har diskutert i sin gjennomgang av dagens ordning innenfor pedagogisk basiskompetanse. Først gjengis oppsummeringen og anbefalingene arbeidsgruppen har jobbet fram, før dagens organisering og innhold i Program for pedagogisk basiskompetanse beskrives. Dette er nødvendig å kjenne til for videre lesing av rapporten. Videre presenteres ulike forhold ved tilbudet innenfor pedagogisk basiskompetanse som arbeidsgruppen har diskutert, både utfordringer som rektoratet peker på i mandatet samt tema som var sentrale i diskusjonene i arbeidsgruppen. Avslutningsvis oppsummeres rapporten i hovedpunkter.

## Sammendrag

Arbeidsgruppen konkluderer med at Program for pedagogisk basiskompetanse (heretter Programmet) slik det er organisert i dag, synes å fungere godt på flere områder. Samtidig er det viktig at Programmet er under kritisk og konstruktiv kritikk, og arbeidsgruppen ønsker som en oppsummering å løfte fram følgende områder som er viktige å ha fokus på for å styrke tilbudet videre:

Hovedansvaret for pedagogisk basiskompetanse bør fortsatt ligge hos Result, det er ikke ønskelig at fagmiljøene skal ha mer ansvar for Programmet enn det ansvaret som allerede er der. Dette ansvaret er knyttet til vurdering av mappene og forankring av fordypningsprosjektene. Det skal sikre at nyansatte ved universitet får en pedagogisk basiskompetanse som er felles og basert på de samme kvalitetskravene. Ansvaret for kvalifisering utover basiskompetanse bør imidlertid ligge på institutt- og fakultetsnivå, eventuelt da i samarbeid med Result.

Volumutfordringene har vært tilstede, men ser man på de siste opptakene synes det som at dette er blitt noe redusert. Samtidig er det usikkerhet knyttet til årsaken til nedgang av antall søkere. På sikt er det ønskelig at Program for pedagogisk basiskompetanse primært tilbys nyansatte ved universitetet, mens vitenskapelig ansatte som har jobbet over tid og dermed har lang undervisningserfaring får tilbud om annen pedagogisk kvalifisering. Dette tilbudet bør Result være med å utvikle, i tett samarbeid med fagmiljøene. Utvidet aktivitet vil fordre flere ressurser.

Oppsummert, - i rapporten har arbeidsgruppen kommet med følgende anbefalinger:

- Arbeidsgruppen ber Strategisk utdanningsutvalg vurdere gjennomføring av en behovskartlegging i hele organisasjonen tilknyttet pedagogisk basiskompetanse og andre pedagogiske kvalifiseringstilbud. Dette for å kunne dimensjonere fremtidig behov.
- Det fagdidaktiske innholdet i Programmet bør styrkes ved krav om fordypning i- og anvendelse av- relevant fagdidaktisk forskningsresultater i utvikling av deltakernes undervisning. Dette må dokumenteres i den pedagogiske mappen.
- For å få innsikt i kvaliteten på undervisningen til vitenskapelig ansatte, foreslår arbeidsgruppen at deler av undervisningen kan filmes og at refleksjon over undervisningen sammen med denne filmen legges i mappen. Intensjonen er kvalitetssikring og reell innsikt i hvordan undervisningen foregår. Sandvoll påpeker at dette må utredes mer med tanke på personvern av studenter og ressursbruk før dette eventuelt kan gjennomføres.
- Result må kvalitetssikre at Program for pedagogisk basiskompetanse faktisk fører til bedre undervisning. Dette må gjøres på ulike måter, blant annet gjennom å innføre

forslagene over. Videre bør Result prioritere forskning som fokuserer på hvorvidt Programmet bidrar til å utvikle de kunnskaper og ferdigheter som tilsiktes.

- Program for pedagogisk basiskompetanse bør også utvikles ved at de kursansvarlige strekker seg mot å jobbe mest mulig eksemplarisk i sin undervisning, da i tråd med det som forventes i Programmet. Dette fordrer ressurser, mulighet og vilje til å videreutvikle faggruppens kompetanse.
- Programmet gjøres mer fleksibelt ved at større deler av læringsinnholdet gjøres tilgjengelig som nettressurser.
- Det utarbeides læringsutbyttebeskrivelser til kursene i Programmet. Disse må naturlig nok være i tråd med kriteriene for basiskompetanse.
- Result utvikler og forbedrer egne nettsider slik at informasjonen om ulike kvalifiseringsordninger blir mer oversiktlig og tydelig.
- Utvikling av deltakernes digital kompetanse må styrkes gjennom Programmet, noe som også må fremkomme i læringsinnholdet.
- Result får ansvaret for å utarbeide generiske retningslinjer for hvordan forstå og bruke kriterier for pedagogisk basiskompetanse. Dette for å sikre at UiT har mest mulig lik praksis når det gjelder krav om pedagogisk basiskompetanse for undervisningsstillinger.
- Arbeidsgruppen ber Strategisk utdanningsutvalg diskutere og avklare hvorvidt det er mulig å stille differensierte krav til pedagogisk basiskompetanse til bistillinger, og eventuelt hvordan tilbud som må utvikles for å møte disse kravene.
- Flertallet i arbeidsgruppen ønsker en pilot der vitenskapelig ansatte skal kunne levere en pedagogisk mappe til godkjenning ved Result, uten å ha deltatt i Programmet. Hvilke ressurser dette krever og hva det medfører må i så fall utredes. Mindretallet i arbeidsgruppen ønsker ikke en slik pilot, da de mener at det allerede foreligger muligheter for å få pedagogiske kvalifikasjoner vurdert og få tilpasninger og avkortninger relatert til programmet.

### **Bakgrunn: om Program for pedagogisk basiskompetanse**

Ved UiT Norges arktiske universitet kreves det godkjent pedagogisk basiskompetanse for å få fast tilsetning i undervisnings- og forskerstillinger. I sak S-60-07 vedtok universitetsstyret å innføre pedagogiske mapper som grunnlag for godkjenning av pedagogiske kvalifikasjoner. Ordningen trådte i kraft fra 1.1.2008. En pedagogisk mappe kan defineres som en organisert dokumentasjon av en lærers profesjonelle utvikling og kompetanse når det gjelder undervisning. Fra og med studieåret 2014/2015 leveres den pedagogiske mappe i digital form, det vil si at den enkelte pedagogiske mappe skal foreligge tilgjengelig på nett med muligheter for

ulik grad av åpenhet. En digital mappe er altså i denne sammenhengen å forstå som en mappe som lages og publiseres i en nettbasert plattform.

Gjennom Program for pedagogisk basiskompetanse får vitenskapelig ansatte faglig støtte og bistand til å utvikle og dokumentere sin pedagogiske kompetanse.

Kriteriene for godkjent pedagogisk basiskompetanse ved UiT er:

1. Ha utviklet en **undervisningsfilosofi**, det vil si en refleksjon over eget kunnskaps- og læringssyn forankret i pedagogisk teori og med relevans for egen undervisningspraksis.
2. Ha utviklet et **basisrepertoar** for undervisning av grupper av ulik størrelse og av ulik sammensetning. Dette innebærer blant annet forelesninger, seminar og veiledning. Dette inkluderer også bruk av digitale verktøy for å fremme studenters læring. Kunne begrunne valg av undervisningsform ut fra aktiviteter som fremmer læring i aktuelt fagområde og for aktuelle studenter.
3. Kunne argumentere for og ta i bruk ulike formative og summative **vurderingsformer** relatert til læringsresultat/-utbytte i de enkelte kurs og inkludere studentene i formativ vurdering.
4. Kunne gjennomføre **kollegaveiledning** og **egenvurdering**. Dette inkluderer refleksjon over egen og andres undervisning ut fra relevant, pedagogisk teori. Gjensidig kollegaveiledning skal gjennomføres minst to ganger.
5. Kunne vise **generell etisk bevissthet og kompetanse**, blant annet ved å kjenne til «Etske retningslinjer for veiledning ved UiT», ha kunnskaper om studentenes rettigheter og ved å handle i tråd med idealer for god utdanningspraksis.

Programmet går over to semester og medfører deltakelse på to hovedkurs: «Å undervise i høyere utdanning» (3 dager) og «Ulike perspektiver på læring» (1½ + 1 dag), samt to seminardager (½-dag "Om fordypningsprosjektet" og ½-dag "Kollegaveiledning del II"). Den enkelte deltaker får en mentor (fra universitetspedagogisk faggruppe) som skal bistå utviklingen og dokumentasjonen av den enkeltes pedagogisk kompetanse. En viktig del av Programmet er også grupper satt sammen av deltakere fra ulike fagmiljøer. I disse gruppene jobber man tettere på hverandre, med rom for diskusjoner, refleksjoner og erfaringsutveksling, og med tilbakemeldinger på den enkeltes undervisningspraksis og på hverandres utkast til mappen.



Kurset «Å undervise i høyere utdanning» fokuserer på sentrale tema om undervisning og læring i høyere utdanning, som undervisningsplanlegging (læringsutbyttebeskrivelser, undervisningsaktiviteter, vurdering), sentrale didaktiske prinsipper, microundervisning, kollegaveiledning (del I), sentrale føringer i høyere utdanning og hvordan dokumentere pedagogisk kompetanse. Hovedintensjonen med kurset er at deltakerne skal introduseres for forskning på undervisning og læring i høyere utdanning, samt få anledning til å snakke om, tenke rundt og diskutere undervisning. I tillegg skal deltakerne komme i gang med arbeidet som inngår i den pedagogiske mappen.

Kurset «Ulike perspektiver på læring» introduserer teorier og forskning om læring, og hvilken betydning disse sentrale paradigmenes kan ha for undervisning. Fokuset i kurset er hvordan man kan koble denne type kunnskap opp mot individuelle oppfatninger om læring og undervisningskvalitet. Intensjonen er at dette skal gi deltakerne grunnlag for å utvikle og artikulere sin personlige «undervisningsfilosofi», som viser til de prinsipper som den enkelte bygger sin undervisning på. Disse sentrale prinsippene, det være seg teorier, modeller og/eller begreper, skal også gjenspeiles i den enkeltes undervisningspraksis.

Som en del av Programmet skal deltakerne gjennomføre et utviklingsprosjekt (fordypningsprosjekt) i egen undervisning, der teori skal brukes i utvikling av praksis. Fordypningsprosjektet skal presenteres lokalt, både for å forankre prosjektet i den enkeltes fagmiljø og for å dele på kunnskap og erfaring ervervet gjennom fordypningsprosjektet. I tillegg er gjensidig kollegaveiledning, med vekt på kritisk og konstruktiv tilbakemelding på hverandres undervisning, et obligatorisk arbeidskrav i programmet.

Oppsummert kan det sies at Programmet vektlegger tre forhold. Det ene er at deltakerne gjennom å følge Programmet får støtte og bistand til å etablere og utvikle en pedagogisk mappe. Denne mappen skal dokumentere pedagogisk kompetanse, og godkjent pedagogisk mappe gir pedagogisk basiskompetanse.

Det andre er at Programmet fokuserer både på teori og refleksjon over egen og andres praksis. Det innebærer at forskning på undervisning og læring i høyere utdanning med teorier, modeller og begreper som er relevant for styrking av utdanningskvalitet, presenteres og jobbes med. Dette relateres til den enkeltes undervisning, med fokus på hvordan dette konkret får betydning for planlegging, gjennomføring og vurdering av undervisning. Undervisningspraksis utvikles dermed ved at teorier, modeller og begreper tas i bruk for å reflektere over egen undervisningspraksis og for å utvikle denne videre.

Det tredje som vektlegges er at deltakerne tematiserer og diskuterer utfordringer og muligheter i egen undervisning, samt at de deler erfaringer med kollegaer. Deltakerne understreker at

denne refleksjonen over egen og andres undervisning, samt erfaringsutvekslingen er svært nyttig for dem som undervisere.

### Hvorfor pedagogisk basiskompetanse?

I Lov om universiteter og høyskoler av 1. april 2005 er det nedfelt i § 6-3: «I stillinger hvor det stilles krav om pedagogiske kvalifikasjoner, skal det foretas en særskilt vurdering av om søkerne oppfyller disse.»

I hvilken grad kravene om pedagogiske kvalifikasjoner får konsekvenser ved ansettelser varierer fortsatt ved de ulike lærestedene, men det synes som at det generelt legges mer vekt på pedagogisk kompetanse. Noe som blant annet gjenspeiles i Kvalitetsmeldingen: *«Regjeringen mener at det er viktig å sikre at alle som underviser ved universitet og høyskoler, har pedagogisk basiskompetanse gjennom minimumskrav definert i forskriften»* (Meld.St.16: «Kultur for kvalitet i høyere utdanning» 2016-2017; s. 74).

Utover at det er lovpålagt at pedagogiske kvalifikasjoner skal vurderes, er det også viktig å drøfte *hvorfor* pedagogisk basiskompetanse er sentralt for ansatte i undervisnings- og forskningsstillinger ved UiT. Kanskje bør UiT vurdere å løfte frem en overordnet pedagogisk profil? Det er relativt vanlig internasjonalt og vil kunne gi en god retning for fagmiljøene med hensyn til teoretisk forankring av undervisning og læring. Arbeidsgruppen ønsker å løfte frem betydningen av pedagogisk basiskompetanse fordi:

- Pedagogisk basiskompetanse kan bidra til å gi faglig ansatte et språk og et mer teoretisk fundament for undervisning.
- Et felles språk kan bidra til å utvikle en felles forståelse av undervisning, som igjen kan bidra til å bygge kultur for undervisning i ulike fag- og profesjonsutdanninger.
- Pedagogisk basiskompetanse bør bidra til å heve undervisningskvaliteten, som igjen kan ha betydning for bedre læring og økt gjennomstrømming.
- Et felles program for pedagogisk basiskompetanse kan bidra til å styrke samarbeidet om undervisning ved universitetet ved at det er deltakere fra ulike fag- og profesjonsutdanninger som over tid (to semester) jobber sammen med utvikling og dokumentasjon av undervisning.

### Hva bør pedagogisk basiskompetanse inneholde?

I mandatet for arbeidsgruppen ble følgende spørsmål stilt: *«hvilke tema/problemstillinger bør det fremtidige tilbudet omfatte for å møte sentrale undervisningsutfordringer ved UiT?»*

*(Kvalitetsutfordringer/breddeutfordringer). Eksempler på temaer kan være: - Vektlegger dagens program skolering i basale pedagogiske/didaktiske teorier som er viktig for undervisning og læring? Er omfanget her for lite, passe eller for omfattende? Hvordan vektlegger dagens program praktisk undervisningskompetanse (konkrete ferdigheter som kan brukes i undervisningen som forelesninger, veiledning, seminarvirksomhet, studentaktive læringsformer, bruk av ulike digitale teknologier mm.)*

Arbeidsgruppen diskuterte hvilke tema/problemstillinger det fremtidige tilbudet bør omfatte i kvalifiseringen av undervisere i høyere utdanning, og følgende innhold mener arbeidsgruppen er sentralt:

Programmet skal fortsatt vektlegge forholdet mellom teori og praksis. Det vil si at det legges til rette for at teoretiske grunnprinsipper om undervisning og læring i høyere utdanning blir et verktøy i refleksjon over egen undervisningspraksis. Begrepet constructive alignment omhandler sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelse, undervisningsformer og vurderingsformer og er et sentralt område for kvalitet. I tillegg bør tema som evaluering av undervisning og digital kompetanse vektlegges i basiskompetansen.

Hvordan forholdet mellom praktiske undervisningsferdigheter og teori skal balanseres, ble drøftet. Arbeidsgruppen peker på at det til enhver tid vil være skiftende trender for hva som anses som nyttige verktøy og modeller for undervisning. Det gjør at det i mindre grad bør være øving på ulike verktøy og ferdigheter i Programmet. Didaktiske og pedagogiske grunnprinsipper for undervisning bør imidlertid være sentralt. For å ha noe fokus på det praktiske kan et bidrag være at undervisningen i Programmet varierer og dermed viser at det er mange måter å jobbe med undervisning på. Kurslærerne bør begrunne de pedagogiske valgene som er gjort i Programmet og strekke seg mot å jobbe eksemplarisk både med tanke på valg av læringsaktiviteter, vurderingsformer underveis og hvordan lærerressursene utnyttes for best mulig støtte og læring hos deltakerne.

Forholdet mellom det fagspesifikke og det generelle i Programmet ble også drøftet. Hvordan ivaretas det fagdidaktiske, og bør det styrkes? Og hvordan kan det eventuelt strykes? Det vil være varierte fagdidaktiske utfordringer i undervisning i ulike fag, og spesifikke fagdidaktiske prinsipper kan vanskelig være i fokus i et Program som favner over ulike fag og utdanninger. Samtidig vil det være generelle didaktiske og pedagogiske prinsipper som er gyldige, og disse bør være det sentrale i Programmet med deltakere fra ulike fag og utdanninger. I Programmet vektlegges det at deltakerne skal hente inn egne erfaringer og reflektere over egen undervisning – da vil ofte fagspesifikke problemstillinger tematiseres. Videre er det lagt opp til et fordypningsprosjekt, der deltakerne skal jobbe med en konkret utviklingsprosjekt inn i egen undervisning. Kollegaveiledning, som for øvrig fremheves som sentralt for utvikling av

undervisningskvalitet i Kvalitetsmeldingen (St.meld. 16, 2016-2017), tar også opp fagdidaktiske utfordringer. Arbeidsgruppen foreslår at det fagdidaktiske styrkes ved at den enkelte deltaker må hente inn og aktivt ta i bruk forskningsresultater som omhandler didaktikk fra eget fagområde i utviklingen av undervisningen. Dette kan gjøres ved at deltakerne setter seg inn i sentrale funn fra fagdidaktisk forskning i eget fagfelt og presenterer dette for kollegaer fra samme fagfelt og / eller i sin pedagogiske mappe.

Digitale mapper åpner opp for å ta i bruk film som dokumentasjon på egen undervisning. Arbeidsgruppen foreslår at en del av den enkeltes undervisning bør filmes, og at denne filmen sammen med en refleksjonsnotat legges ved som dokumentasjon over egen praksis i den enkeltes pedagogiske mappe. Dette kan eventuelt kobles til kollegaveiledning, eller det kan være et eget krav. Intensjonen med å filme deler av en undervisning er kvalitetssikring og reell innsikt i hvordan undervisningen foregår. Sandvoll peker imidlertid på at det er flere element som bør avklares dersom det skal kreves at den enkelte skal dokumentere undervisningspraksis gjennom filming av undervisning. For det første vil filming av undervisning involvere studenter og på grunn av personvern må den juridiske siden utredes. Videre må det også vurderes hvor omfattende dette blir, da økte krav til hva deltakerne skal gjøre i programmet medfører økt ressursbruk for den enkelte deltaker.

Arbeidsgruppen diskuterte også i hvor stor grad digitalisering av undervisning er satt på dagsorden i dagens tilbud, jamfør de krav om slik kompetanse digitaliseringsstrategien legger opp til. Dette synes ikke satt tilstrekkelig på dagsorden, og bør styrkes i Programmet. Det kan gjøres ved at undervisningen i Programmet tar i bruk ulike former for digitale verktøy og på den måten framstår som eksemplarisk. Det kan også settes opp som eget tema. I tillegg bør det vektlegges å bruke flere digitale muligheter for dokumentasjon av pedagogiske kvalifikasjoner i mappen, som film, bilder, hyperlenker og lignende.

Når det gjelder tidsbruk for deltakerne i Programmet er det stipulert til totalt 100-150 timer. Arbeidsgruppen har ikke forutsetninger for å konkludere hvorvidt omfanget er hensiktsmessig, men ønsker å peke på at en kritisk gjennomgang av hvordan lærerressursene brukes samt tidsbruken til den enkelte deltaker er nødvendig. Iversen peker på at den nettbaserte undervisningen med fordel kan utvides, og da kan muligens antall samlinger reduseres og brukes til dialog og veiledning. Sandvoll ønsker i denne sammenhengen å løfte fram at deltakerne poengterer betydningen av å møtes fysisk, fordi det gir rammer og tid til å jobbe med egen undervisning på en annen måte enn nettbaserte tilbud vil gi. Videre er det også slik at antall kurs- og seminardager (totalt 5 ½ kursdager og 2 halve dager til seminar) i utgangspunktet er relativt lite sammenlignet med pedagogiske kvalifiseringstilbud ved andre høyere utdanningsinstitusjoner. Det ene kurset («Ulike perspektiver på læring») har allerede

tatt i bruk prinsippene om «flipped classroom og kuttet ½ dag, og det planlegges å utvikle flere nettførelser knyttet til tema i kurset «Å undervise i høyere utdanning».

Det er ønskelig at Programmet gjøres mer fleksibelt, det vil si at forelesninger gjøres tilgjengelig som videoforelesninger / videopresentasjoner, mens kursdagene brukes til anvendelse av fagstoffet, refleksjon over egen praksis, diskusjoner og erfaringsutveksling. Dette er et arbeid som er i gang. Det er samtidig viktig å løfte fram betydningen av å møte kollegaer der fokuset er utvikling og styrking av egen undervisning, da det i disse møtene ligger muligheter for erfaringsutveksling og diskusjoner som deltakerne i ettertid peker som en viktig del av utbytte med Programmet.

### Hvordan vurdere pedagogisk basiskompetanse?

Pedagogiske mapper vurderes i henhold til kriteriene for pedagogisk basiskompetanse. Arbeidsgruppen mener at kriteriene for pedagogisk basiskompetanse kommuniserer godt angående hvilke krav som stilles for basiskompetanse. Gruppen diskuterte hvorvidt det bør formuleres læringsutbyttebeskrivelser for Programmet, uten at det her ble konkludert. Et forslag er at i og med at kriteriene fungerer bra, kan alternativet være at det lages gode læringsutbyttebeskrivelser for kursene («Å undervise i høyere utdanning» og «Ulike perspektiver på læring») i Programmet. Dette både for å kommunisere innholdet i kurset enda tydeligere, men også for å skissere opp gode læringsutbyttebeskrivelser som bør være eksemplariske.

Pedagogiske mapper vurderes av mentor fra universitetspedagogisk faggruppe og en vitenskapelig ansatt i deltakerens eget fagmiljø som instituttleder velger. Dette samarbeidet gjør at kriteriene for basiskompetanse også vurderes i forhold til det mer fagspesifikke, og at vurderingen dermed utvides og styrkes med fagdidaktiske perspektiver. I tillegg blir fagmiljøet gjort oppmerksom på arbeidet som er lagt ned i den pedagogiske mappen og hvilken pedagogisk kompetanse eieren av mappen har opparbeidet seg. Dette kan ha betydning for den lokale undervisningskulturen. Arbeidsgruppen mener at denne ordningen bør bestå, da den synes å fungere godt.

Arbeidsgruppen diskuterte at det er vesentlig at UiT har ordninger som sikrer at alle i undervisningsstillinger har pedagogisk basiskompetanse. Kriteriene må være like for alle og vurderingene må følge samme prinsipper. For å sikre en lik praksis foreslår arbeidsgruppen at Result må få et utvidet ansvar for å utarbeide generiske retningslinjer for hvordan kriteriene skal forstås, samt at Result må kunne bistå fagmiljøer ved behov. Kompetanse til å vurdere pedagogisk basiskompetanse vil da kunne styrkes i fagmiljøene.

## **Samarbeid mellom fakultetene og Result angående pedagogisk basiskompetanse**

Rektoratet stiller spørsmål om hvordan fakultetene og Result bør samhandle/samarbeide fremover om pedagogisk basiskompetanse. Arbeidsgruppen finner det først nødvendig å drøfte hvorfor samhandling om pedagogisk basiskompetanse er viktig. Dersom utdanningskvaliteten ved UiT skal styrkes fordrer det at det forankres lokalt i fagmiljøene, også når det gjelder pedagogisk basiskompetanse. Inspirasjon og gode ideer fra kurs og seminarer i universitetspedagogikk vil i større grad kunne videreutvikles og implementeres dersom den lokale kulturen fokuserer og satser på utdanningskvalitet.

I dag vurderes den enkelte pedagogiske mappe som nevnt av mentor fra universitetspedagogisk faggruppe, samt en person fra det fagmiljøet deltakeren (mappens eier) er fra. Dette er et samarbeid som synes å fungere, og ordningen bør videreføres.

Når mappen er godkjent forventes det av den enkelte «eier» videreutvikler denne slik at mappen holdes levende og oppdatert over tid. Ansvar for videreutviklingen av pedagogiske kvalifikasjoner bør også institusjonaliseres, blant annet ved at dette tematiseres i medarbeidersamtalen. Pedagogiske mapper som dokumenterer videreutvikling og styrking av undervisning kan også brukes som grunnlag for lønssamtaler.

Videre bør fagmiljøene legge til rette for oppfølgings- og utviklingssystemer som støtter videreutvikling av undervisning. Dette ansvaret mener arbeidsgruppen bør ligge både på instituttene og fakultetene. Utvikling av tiltak som for eksempel kurs og utviklingsprosjekter bør imidlertid kunne gjøres i samarbeid med Result.

Hovedansvaret for Program for pedagogisk basiskompetanse bør ligge ved Result, for å sikre at alle nyansatte ved universitet får en pedagogisk basiskompetanse som en felles og basert på de samme kvalitetskravene.

## **Basiskompetanse versus andre tilbud**

Arbeidsgruppens mandat er en «kritisk og konstruktiv gjennomgang av dagens ordning angående pedagogisk basiskompetanse». Det blir i denne sammenhengen viktig å peke på at det er et behov for kvalifiseringstilbud for alle som jobber med undervisning ved universitetet. Dette bør være et differensiert tilbud ut fra hvor man er i karriereforløpet, samtidig må innholdet være rettet inn på det som kan defineres som basiskompetanse. Hvordan dette skal utvikles har ikke blitt drøftet i arbeidsgruppen, da det ligger utenfor mandatet. Det kan imidlertid nevnes at Result har utviklet et tilbud for vitenskapelig ansatte med minimum 5 års erfaring som undervisere med vekt på etablering og utvikling av pedagogisk mappe; seminarrekken pedagogiske mapper. Dette er 3 (4) seminarer der deltakere får støtte til å jobbe med utvikling og dokumentasjon av egen undervisning. I tillegg er det laget tre streamede sekvenser om

pedagogiske mapper til støtte for seminarrekken. Disse korte videoforelesningene har følgende innhold: hva en pedagogisk mappe er, hvordan utvikle en pedagogisk mappe og standard for og krav til en pedagogisk mappe. Videoforelesningene er tenkt som en støtte til de som ønsker å utvikle en pedagogisk mappe uten å delta på kurs, samt også for vitenskapelig ansatte som skal vurdere pedagogisk basiskompetanse.

uDig er en nettressurs for alle som vil ta initiativ til utvikling av undervisning lokalt.

<http://result.uit.no/udig/om-udig/> . Til nå er det laget seks moduler:

- Digitale læremidler i Fronter
- Bruk av video i undervisning
- Diskusjon og samhandling på nett
- Flipped Classroom og responssystemer
- Læringsstrategier
- Innføring av Digitale tavler

Når det gjelder forholdet mellom pedagogisk basiskompetanse og annen pedagogisk kompetanse, relatert til ulike kurs og kompetanse-tilbud som nå tilbys ved Result, synes det å være forvirring blant mange ansatte i fagmiljøene. Arbeidsgruppen peker på at informasjonen må bli bedre, og foreslår at Result videreutvikler sin nettside slik at informasjon om hva ulike tilbud innebærer relatert til pedagogisk kvalifisering blir mer oversiktlig og tydelig. Ifølge Sandvoll er dette arbeidet igangsatt.

Arbeidsgruppen understreker betydningen av at Program for pedagogisk basiskompetanse skal være en *basiskompetanse*, det vil si utgjøre en «grunnmur» for undervisningen som tilbys ved universitetet. Tilbudet i basiskompetanse bør også sees i sammenheng med kontinuerlig kompetanseutvikling innenfor undervisning og læring i høyere utdanning, noe som bør være et sentralt fokus for Result. Her vil et tett samarbeid med fagmiljøene være viktig.

## Kapasitet

Rektoratet ber arbeidsgruppen diskutere volumutfordringer, det vil si sammenheng mellom dagens tilbud og den totale fremtidige etterspørselen av pedagogisk basiskompetanse. Program for pedagogisk basiskompetanse har som regel tatt opp 25 vitenskapelig ansatte som deltakere på programmet, med oppstart hver høst. Det er følgende prioriteringer ved opptak:

- Professor, førsteamanuensis og universitetslektor i kvalifiseringsstilling
- Professor/dosent, førsteamanuensis/førstelektor og universitetslektor i faste stillinger
- Midlertidig ansatte i tilsvarende stillinger

- Høgskolelærer i kvalifiseringsstilling må ta mastereksamen først.

Følgende oversikt viser antall søkere og hvor mange som er tatt opp på Program for pedagogisk basiskompetanse de siste årene:

<b>Kull</b>	<b>Ant søkere</b>	<b>Ant tatt opp</b>	<b>Ant levert mappe</b>	<b>Frafall</b>
<b>2015/2016</b> (opptak sept.)	67	26	23	1
<b>2016</b> (opptak jan.)	52	27	22	5
<b>2016/2017</b> (opptak sept.)	31	20	Leverer mai 2017	2
<b>2017</b> (Harstad / Narvik) (opptak jan.)	25	18	Leverer desember 2017	

Antall søkere til Programmet var i flere år langt høyere enn antall plasser, og for å møte dette behovet har det ved Result vært lagt ned ekstra innsats for å øke kapasiteten i Programmet. Dette ved at det ble tatt opp 30 deltakere på kull 2014/15 mot 25 tidligere, og at programmet har hatt oppstart 2 ganger i året (både vår og høst) mot 1 tidligere (bare høst). Ved de to siste opptakene (januar 2017 og september 2016) har det vært færre søkere og færre har dermed blitt stående uten plass. Hvert år har alle søkere i stillinger på kvalifiseringsvilkår fått tilbud om plass. Legger man antall søkere til grunn, kan det synes som at den økte kapasiteten ved Programmet har ført til at ventelisten er redusert. Det kan med andre ord sies at det er større samsvar mellom tilbud og etterspørsel. Dette er imidlertid antakelser. En annen mulig forklaring kan være at mange med fast ansettelse ved universitetet har søkt flere ganger på Programmet, men har ikke kommet inn. Det har dermed etablert seg en erfaring og holdning i fagmiljøene at det ikke er noe vits å søke fordi man uansett ikke kommer inn. Arbeidsgruppen peker på at det er et behov for en kartlegging av behovet for pedagogisk kvalifisering ved UiT, både hvem som trenger pedagogisk basiskompetanse og hvem som trenger hjelp og støtte til å utvikle sin pedagogiske mappe (seminarrekke for pedagogisk mappe). Vi foreslår at Strategisk utdanningsutvalg vurderer å igangsette en slik kartlegging. Kartleggingen bør avdekke hvor mange vitenskapelig ansatte man regner vil være på kvalifiseringsvilkår, hvor mange



vitenskapelig ansatte som sitter i fast stilling som ønsker å delta på Programmet og hvor mange vitenskapelig ansatte det er som ønsker andre tilbud om kvalifisering innenfor undervisning og læring. Dette vil kunne gi et anslag over behovet for Program for pedagogisk basiskompetanse, samt behov for annen pedagogisk kvalifisering. Dette vil gi et bedre grunnlag for vurdering av alternative modeller å oppnå pedagogisk basiskompetanse på.

I samband med volumutfordringer, har arbeidsgruppen diskutert tilbud om kvalifisering av vitenskapelig ansatte i bistillinger. Det finnes ulike typer bistillinger ved UiT, og spørsmålet er hvordan bidra til å utvikle og styrke deres pedagogiske kompetanse? Arbeidsgruppen vektlegger at vi bør kreve pedagogisk kompetanse hos alle som underviser ved UiT. Det er imidlertid usikkert hvor mange bistillinger dette gjelder. Det kan samtidig være problematisk å stille krav om pedagogisk basiskompetanse for alle, fordi et slikt krav kan vanskeliggjøre å rekruttere personer til bistillinger i mange fagmiljø. Et alternativ kan være at det utvikles et tilbud i samsvar med hva som forventes i de ulike stillingene. Det er viktig å drøfte hvorvidt det er mulig å stille differensierte krav til bistillinger, og arbeidsgruppen ber Strategisk utdanningsutvalg ta dette opp til diskusjon og avklaring.

### Fleksible ordninger

Arbeidsgruppen diskuterte mulighetene for å få godkjent pedagogisk basiskompetanse gjennom å utvikle egen pedagogisk mappe uten å delta i Programmet, men da basert på kunnskap og erfaringer fra andre relevante pedagogiske kurs, seminarer o.l fra andre institusjoner med relevans for undervisning i høyere utdanning. Dette med utgangspunkt i at i mandatet for arbeidsgruppen stilles spørsmålet: *Hva slags ordninger har UiT for innpasninger og avkortninger for deltakere med relevant delkompetanse? Er disse hensiktsmessige eller bør de justeres/presiseres?*

Dagens ordning er i hovedsak slik at komiteen for vurdering av søkere til vitenskapelige stillinger skal vurdere den enkelte søkers pedagogiske kvalifikasjoner. De som får godkjent sine pedagogiske kvalifikasjoner får tilbud om fast stilling, mens de uten godkjenning blir ansatt på kvalifikasjonsvilkår. I løpet av 3 år må disse opparbeide seg godkjent pedagogisk basiskompetanse. Dette gjøres gjennom Program for pedagogisk basiskompetanse, hvor egen undervisning er i fokus og under utvikling og de får hjelp og støtte til å etablere og utvikle en pedagogisk mappe. Godkjent pedagogisk mappe betyr godkjent pedagogisk basiskompetanse. Noen nyansatte har tatt kurs og fulgt kvalifiseringsopplegg ved andre utdanningsinstitusjoner, og kan ved hjelp av dokumentasjon av dette få sin pedagogiske kompetanse vurdert opp mot kriteriene for pedagogisk basiskompetanse. Dette gjøres av Result. Det som imidlertid ikke har vært mulig er å sende inn en pedagogisk mappe som man har satt sammen basert på eksterne

kurs / andre kvalifiseringsordninger, og få mappen vurdert i henhold til kriteriene for pedagogisk basiskompetanse.

Flertallet i gruppen foreslår at det bør være en mulighet til å utvikle egen pedagogisk mappe uten å ha deltatt i Program for pedagogisk basiskompetanse, og få denne vurdert opp mot kriteriene for pedagogisk basiskompetanse. Dokumentasjon av deltakelse på universitetspedagogiske kurs, samt andre utviklingsprosjekter, fra andre utdanningsinstitusjoner må da også kunne være en del av en slik mappe. Flertallet foreslår at det etableres en pilot, der man i en periode åpner opp for muligheten for å få godkjent pedagogisk basiskompetanse uten deltakelse på Programmet. En slik ordning bør ha enkle retningslinjer for hvilke standarder som gjelder for godkjent basiskompetanse, og hva en pedagogisk mappe bør inneholde. I etterkant av denne perioden må det vurderes hvordan dette har fungert. Et mindretall i arbeidsgruppen (Sandvoll og Dragset) mener imidlertid at dette ikke er ønskelig, primært fordi Program for pedagogisk basiskompetanse er en kvalifisering som spiller noe mer enn at man individuelt har utviklet en egen mappe, både gjennom at man skal jobbe med egen utvikling av pedagogisk praksis underveis i Programmet og at man har fulgt et organisert løp med kurs, seminardager, gruppejobbing og veiledning. I tillegg er det ordninger i dag som gjør at deltakere som har tilsvarende relevant delkompetanse enten får en avkortning eller en godkjenning allerede ved ansettelse, som referert til over.

For øvrig vil de nye utvidede bestemmelsene for ansettelse og opprykk ved UiT medføre at det å etablere og utvikle en pedagogisk mappe er noe alle søkere, både de som søker en ny stilling og de som søker opprykk, må gjøre. Disse mappene skal ikke godkjennes av Result, men skal skrives i henhold til den stillingen man søker og dermed skal mappen vurderes i den sammenhengen. UiT må sikre at alle komiteer har sakkyndige med tilstrekkelig pedagogisk kompetanse.

## Konklusjon og anbefalinger

Arbeidsgruppen konkluderer med at Program for pedagogisk basiskompetanse slik det er organisert i dag, synes å fungere på flere områder. Sandvoll poengterer at Programmet har vært under kontinuerlig utvikling og endring over flere år, eksempelvis så er digital pedagogisk mappe blitt innført, fordypningsprosjektet med fokus på konkret utvikling og endring av den enkelte deltakers undervisningspraksis har fått mer plass og kurset «Ulike perspektiver på læring» er basert på premissene for «omvendt / flipped» undervisning. Questback undersøkelsene som har vært kjørt etter hvert kurs og Program viser at deltakerne er generelt fornøyde og at de fleste vektlegger at Programmet har hatt betydning for deres undervisning. Samtidig er det viktig at Programmet er under kritisk og konstruktiv kritikk, og arbeidsgruppen

ønsker som en oppsummering å løfte fram følgende momenter som er viktige for å styrke tilbudet videre:

Hovedansvaret for pedagogisk basiskompetanse bør fortsatt ligge hos Result, det er ikke ønskelig med at fagmiljøene skal ha mer ansvar for Programmet enn det ansvaret som allerede er der. Da knyttet til vurdering av mappene og forankring av fordypningsprosjektene. Dette for å sikre at nyansatte ved universitet får en pedagogisk basiskompetanse som er felles og basert på de samme kvalitetskravene. Ansvaret for videre utvikling av mappen, samt kvalifisering utover basiskompetanse bør imidlertid ligge på institutt- og fakultetsnivå.

Volumutfordringene har vært tilstede, men ser man på de siste opptakene synes det som at dette er blitt noe redusert. Samtidig er det usikkerhet knyttet til årsaken til nedgang av antall søkere. På sikt er det imidlertid ønskelig at Program for pedagogisk basiskompetanse er noe som primært tilbys nyansatte ved universitetet, mens vitenskapelig ansatte som har jobbet over tid og dermed har lang undervisningserfaring får tilbud om annen pedagogisk kvalifisering. Dette tilbudet bør Result være med å utvikle over tid, i tett samarbeid med fagmiljøene. Utvidet aktivitet vil fordre noe flere ressurser.

Oppsummert, - i rapporten har arbeidsgruppen kommet med følgende anbefalinger:

- Arbeidsgruppen ber Strategisk utdanningsutvalg vurdere gjennomføring av en behovskartlegging i hele organisasjonen tilknyttet pedagogisk basiskompetanse og andre pedagogiske kvalifiseringstilbud. Dette for å kunne dimensjonere fremtidig behov.
- Det fagdidaktiske innholdet i Programmet bør styrkes ved krav om fordypning i- og anvendelse av- relevant fagdidaktisk forskningsresultater i utvikling av deltakernes undervisning. Dette må dokumenteres i den pedagogiske mappen.
- For å få innsikt i kvaliteten på undervisningen til vitenskapelig ansatte, foreslår arbeidsgruppen at deler av undervisningen kan filmes og at refleksjon over undervisningen sammen med denne filmen legges i mappen. Intensjonen er kvalitetssikring og reell innsikt i hvordan undervisningen foregår. Sandvoll påpeker at dette må utredes mer med tanke på personvern av studenter og ressursbruk før dette eventuelt kan gjennomføres.
- Result må kvalitetssikre at Program for pedagogisk basiskompetanse fører til bedre undervisning. Dette må gjøres på ulike måter, blant annet gjennom å innføre forslagene over. Videre bør Result prioritere forskning som fokuserer på hvorvidt Programmet bidrar til å utvikle de kunnskaper og ferdigheter som tilsiktes.
- Program for pedagogisk basiskompetanse bør også utvikles ved at de kursansvarlige strekker seg mot å jobbe mest mulig eksemplarisk i sin undervisning, da i tråd med det

som forventes i Programmet. Dette fordrer ressurser, mulighet og vilje til å videreutvikle faggruppens kompetanse.

- Programmet gjøres mer fleksibelt ved at større deler av læringsinnholdet gjøres tilgjengelig som nettressurser.
- Det utarbeides læringsutbyttebeskrivelser til kursene i Programmet. Disse må naturlig nok være i tråd med kriteriene for basiskompetanse.
- Result utvikler og forbedrer egne nettsider slik at informasjonen om ulike kvalifiseringsordninger blir mer oversiktlig og tydelig.
- Utvikling av deltakernes digital kompetanse må styrkes gjennom Programmet, noe som også må fremkomme i læringsinnholdet.
- Result får ansvaret for å utarbeide generiske retningslinjer for hvordan forstå og bruke kriterier for pedagogisk basiskompetanse. Dette for å sikre at UiT har mest mulig lik praksis når det gjelder krav om pedagogisk basiskompetanse for undervisningsstillinger.
- Arbeidsgruppen ber Strategisk utdanningsutvalg diskutere og avklare hvorvidt det er mulig å stille differensierte krav til pedagogisk basiskompetanse til bistillinger, og eventuelt hvordan tilbud som må utvikles for å møte disse kravene.
- Flertallet i arbeidsgruppen ønsker en pilot der vitenskapelig ansatte skal kunne levere en pedagogisk mappe til godkjenning ved Result, uten å ha deltatt i Programmet. Hvilke ressurser dette krever og hva det medfører må i så fall utredes. Mindretallet i arbeidsgruppen ønsker ikke en slik pilot, da de mener at det allerede foreligger muligheter for å få pedagogiske kvalifikasjoner vurdert og få tilpasninger og avkortninger relatert til programmet. Fra 2017 må forøvrig alle søkere til opprykk og ansettelse ved UiT legge ved en pedagogisk mappe i søknaden, for dokumentasjon av pedagogisk kompetanse. Denne mappen skal vurderes av komiteen for stillingen.

Avslutningsvis kan det pekes på at det er mye positivt som skjer med tanke på å styrke utdanningskvaliteten ved UiT, noe som også gir økt etterspørsel om kvalifiseringstilbud fra Result. Når det gjelder Program for pedagogisk basiskompetanse er det viktig at behovet for økt kapasitet ikke må føre til at man er villig til å gå på akkord med kvaliteten i tilbudet, ved at fokuset flyttes fra å utvikle kvaliteten i Programmet over til hvor mange deltakere man kan «få gjennom» (kvantitet). Å ha fokus på en kontinuerlig utvikling av tilbudet for pedagogisk basiskompetanse, samt å styrke forskningen på feltet må være sentralt for virksomheten ved Result i årene som kommer.